

СКРИТИЯТ ОБРАЗ НА ЛЮБОВТА

На 9 юни 1895 г., на празника на Светата Троица, сестра Тереза на Младенеца Исус и Светия Образ, тази която днес знаем и почитаме като малката света Тереза от Лизио, размишлява по време на литургията за тайнството на Бог, Който иска от хората единствено да Го обичат и да отворят сърцата си за Неговата любов, а те Го отхвърлят. Пред нея е примерът на светците, които се поднасят в доброволна жертва на Божията справедливост, за да отклонят преназначените за грешниците наказания, привличайки ги върху себе си, тъй както апостол Павел е готов да бъде прокълнат и осъден, за да спаси своите братя. Сестра Тереза прозира, че е възможно и нужно себеподнасяне и на милосърдната Любов. Душата ѝ се отваря, за да стане съд, от който да преливат вълните на безкрайната нежност, идващи от Божественото сърце, и да напояват „пустата земя“ на затворените за Божията любов души.

В своето себеподнасяне Тереза най-напред моли Исус Христос да я превърне в Негова жива „дарохранителница“, моли Го да остане да живее в нея „пленик ден и нощ“ и никога да не се отдалечава от Своята малка хостия. После Го моли да я лиши от свободата да Го наскърбява, т.е. да бъде неразделно единена с Божията воля, защото в „Неговата воля е нашият мир“, както монахинята Пикарда в *Рай* на Данте посочва в какво, на първо място, се състои блаженството на светците. После Тереза отново изразява, както когато е била само на 11 години, преди да вземе първото си причастие, своята несломима надежда, че – веднъж на небето, ще ѝ бъде позволено да носи върху прославеното си тяло свещените белези от Христовите страдания на кръста, тъй както е споделила Неговото страдание на земята. Това са единствените, но какви изключителни благодати, за които Тереза моли. Тя изказва своите молби с абсолютно доверие, с непоколебима увереност, че те ще бъдат чути: „Сигурна съм, че ти ще изслушаш моите желания; знам това, о, Боже мой!“.

Във втората част на деянието на себеподнасяне откриваме скока на вярата на Тереза: *След изгнанието на земята се надявам да отида да се наслаждавам на Теб в нашето Отечество, ала не искам да трупам заслуги за Небето, искам да се трудя единствено за Твоята Любов с едничката цел да Ти доставям радост, да утешавам Пресвящото Ти Сърце и да спасявам души, които ще Те обичат вечно.*

Във вечерта на този живот ще се явя пред Теб с празни ръце, защото не Те моля, Господи, да броиш моите дела. Всичките ни правди са нечисти пред Твоите очи. Затова искам да се облека в Твоята справедливост и да получа от

Твоята любов вечно притежание на Теб Самия. Не искам друг престол и друга корона освен Тебе, Възлюбени мой!...

Малко преди смъртта си Тереза споделя със сестра си Полин: „Дори да можех да принеса на Бог всички дела на свети Павел, пак щях да се чувствам като непотребна слугиня и да мисля, че отивам при Него с празни ръце. И това толкова много ме радва: защото нямам нищо, ще трябва да получа всичко от Бога“.

Защото нямам нищо. Други могат да се осланят на придобитите с героизъм и аскетизъм, с прилежание и упорство духовни съкровища, ала радостта на Тереза блика единствено от нейните „празни ръце“, тъй като само онова, което е празно, може да бъде напълнено. Там, където няма нищо, там е Бог, както гласи една стара християнска мъдрост и както казва светицата и в едно свое стихотворение: „Празните ръце са усладни на Господа; всички наши поражения са Негови победи...“.

Това, разбира се, не означава, че Тереза не прави нищо. Целият ѝ живот, до последния възможен миг, е отдаден на вършенето на добри дела и изпълнението на задълженията ѝ в манастира. Всичко, което прави, го прави винаги с любов, послушание и простота, винаги от сърце, винаги себеотдадена, откъдето и неизменно нежната усмивка на лицето ѝ. „Най-хубаво е да даваме – както учи в едно от своите дълбоки прозрения тя, – без да получаваме нищо в замяна, защото онова, което даваме, то повече не ни принадлежи... а инак само подхранваме нашето себелюбие.“

Ала Тереза добре знае, че Бог единствен освещава делата ни, знае, че Той може да ни освети и без дела. Тя искрено и смирено нарича себе си „непотребна слугиня“ и същевременно с пълно доверие се оставя на абсолютната, безвъзмездна милосърдна Божия любов, която да ѝ даде – без никакви заслуги от нейна страна – всичко, от което се нуждае. И всичките духовни богатства, които Бог ѝ дава, тя ги приема с благодарното сърце на „малка душа“, която не се чувства праведна и безпогрешна, а бедна и празна, очакваща всичко от Бог. Така светицата ни открива и учението – основополагаща истина на Евангелието – че близостта с Бог идва не от пълнотата на нашата праведност и добродетелност, а от приемащата Божията любов празнота на нашата бедност и нищожност. Затова, както тя пише в писмо до Мари Герен, „нека обичаме това, че се чувстваме малки и нищожни, и Исус ще дойде да ни вземе, колкото и далеч да сме, и ще ни преобрази в пламъците на Своята любов“.

Струва ми се, че с тези думи малката света Тереза ни дава и много дълбоко и точно представяне на своя *малък път*: път на смирение и простота, на оставяне с доверие на Господ, Който освещава делата ни и Който винаги приема това, което искаме с любов да Му дарим. Този малък път е достъпен за всички,

достатъчно е да вложим много любов във всичко, което вършим, дори и в най-малките и незначителни дела на всекидневния живот.

Тереза продължава: *Пред Твоите очи времето не означава нищо, един ден е като хиляда години, следователно Ти можеш в един миг да ме подготвиш да се явя пред Тебе...*

За да живея в деяние на съвършена Любов, аз се поднасям като жертва на всесъжение на Твоята Милосърдна любов, като Те умолявам да ме изгаряш безспир, оставяйки душата ми да прелива от скритите в Теб вълни на БЕЗКРАЙНА НЕЖНОСТ, и така, о, Боже мой, да стана мъченица на Твоята Любов!...

Тереза поднася себе си като жертва на всесъжение на милосърдната Любов. Знае, че ще бъде напълно изгорена от огъня на Божията любов (което именно означава думата „всесъжение“). Та кое сърце може да понесе този огън на любовта!? Преди нея други праведници зоват огъня на справедливостта да не ги пощадява, тя зове огъня на любовта: „Не ме пощадявай!“ и му се отдава изцяло, без остатък. Себеподнасянето на малката света Тереза като „жертва на всесъжение“ е уникално свидетелство на скок в огнената бездна на Божията любов.

Само няколко дни след деянието на себеподнасяне, навярно на 14 юни, Тереза има своя мистичен опит. Тя е в хора, по време на кръстния път. *Внезапно се почувствах наранена от огнена стрела, тъй палеца, че помислих, че умирам. Не зная как да опиша това духовно отнасяне; няма сравнение, което би могло да изрази силата на този пламък. Стори ми се, че невидима сила ме потапя цялата в огъня. О, какъв огън, о, каква сладост!* Така тя описва своя опит и две години по-късно споделя: *Изгарях с любов и чувствах, че още минута, още секунда и ще бъда неспособна да понеса този огън, без да умра. Разбрах, че това е състоянието, което някои светци са преживявали много пъти („Последни слова“, 7 юли). Вижда в този мистичен опит ясен знак на потвърждение, че Бог е приел нейното себеподнасяне.*

Деянието на себеподнасянето продължава: *Нека това мъченичество, след като ме подготви да се явя пред Теб, най-накрая ми донесе смъртта и душата ми да се устрemi незабавно към вечната прегръдка на Твоята МИЛОСЪРДНА ЛЮБОВ...*

Искам, о, Възлюбени мой, с всеки удар на моето сърце да Ти подновявам това приношение безброй пъти, докато изчезнат сенките и аз мога да Ти изказвам безспир моята Любов във вечното лицезрение!...

За Тереза себеподнасянето действително е всесъжение. Изгаряне докрай, без остатък. То е обет, който трябва непрестанно да бъде живян и удържан и в най-обикновените и незабележими моменти и случки на деня. Себеподнасяне-

то дава пълната и окончателна форма на нейния живот във всичките му измерения. То е и нейната тайна, която дори най-близките до нея не знаят докрай, пък и не могат напълно да разберат. Тя съзнава колко лесно това може да бъде неразбрано. Нещо повече, наясно е колко сериозно е това деяние, защото *да се поднесеш да обичаш като жертва, не означава да приемаш радости и утешения, а да приемеш без остатък всяко безпокойство, всяко терзание, всяко огорчение, защото Любовта живее единствено от саможертвата и колкото повече се отдаваме на любовта, толкова повече трябва да се отдадем на страданието*. На страданието – както физическото от тежката, мъчителна болест, така и духовното – сурово изпитание на вярата – от „най-дълбоките тъмнини“, през което тя преминава в последната година и половина от живота си. Ала на Тереза не са ѝ нужни свидетелства и знаци за Божията любов, защото вярата ѝ е сигурна и непоколебима, защото доверието в нейния Жених е пълно и безгранично, тя чистосърдечно и всеотдайно живее и действа в духа на своето себеподнасяне на милосърдната Любов, оставяйки се изцяло на Божията воля.

Най-отдолу тя тържествено се подписва: Мария-Франсоаз Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ, Кармилитка. Празник на Пресветата Троица, 9 юни в година на благодатта 1895.

Кармилитката, както много монахини и монаси, при влизането си в Ордена получава ново име: Тереза Исусова, Елисавета на Светата Троица и всички останали. Името подчертава Тайнството, което монахинята съзерцава и живее с особено внимание и преклонение. Малката света Тереза има две имена, които разкриват нейното посвещаване и подражание.

Името, с което малката света Тереза е най-известна, е Тереза **на Младенеца Исус**. Почитта към Младенеца Исус е съставна част от кармилската духовност. Не трябва да мислим, че тя е съсредоточена единствено около очарованието на сладкото дете в яслата. Обожанието на Младенеца е преди всичко съзерцание и размишление за Себеподнасянето на Бог, който взе човешката слабост и безпомощност на новороденото дете. Тази най-дълбока тайна на въплътеното Слово, на скритата божественост на Исус, тайна, която пронизва живота на Тереза.

Малкият път на Тереза на Младенеца Исус, „пътят на духовното детство“, съдържа основните черти на подражанието на детството на Христос, на „малкия цар на славата“, подражание, неизменно свързано и с Тайнството на Страданието, защото Той не само понизи Себе си, но бе „послушен дори до смърт, и то смърт кръстна“ (Фил. 2:8).

Тереза, когато взема булото на 16 години, сама иска от майка Мария на св. Гонзаг да ѝ даде второто име: Тереза на Младенеца Исус и **на Светия Образ**. В *Историята на една душа* тя с благодарност си спомня, че сестра ѝ Полин я е

насочила към обожанието на Светия Образ. Само шест седмици преди смъртта си Тереза казва на Полин: *„Нямаше в Него ни изглед, нито величие; ние Го видяхме, и в Него нямаше изглед, който да ни привлича към Него. Той беше презрян и унижен пред хората, мъж на скърби и изпитал недъзи, и ние отвърщахме от Него лице си; Той беше презиран, и ние за нищо Го не смятахме“* (Ис. 53:2-3). Тези слова на Исаия са в основата на цялата ми набожност към Светия Образ.. Искам и аз да бъда без изглед и красота, сама, незайна за всички. А в навечерието на даването на вечните обети тя споделя в писмо до сестра Мария: *От утре ще бъда невеста Исусова, Чийто Образ е скрит и никой човек не позна – какво единение и какво бъдене!*

Светият Образ е винаги пред очите на сестра Тереза: в нейния бревиарий, пред мястото ѝ в хора, а по време на дългото ѝ боледуване – на завесата на леглото ѝ, и тя, съзерцавайки го, понася болките.

Съзерцанието на Светия Образ на Исус е в сърцето на духовността на Тереза, израз на желанието ѝ да живее скрита с Него и в Него, „неизвестна за всички“. В „Посвещаването на Светия Образ“, което пише за послушничките, тя разкрива и какво е Той за нея: любов, изкупление и скриване. Малката света Тереза завършва молитвата за посвещаването на Светия Образ с тези думи: *О, прескъпи Образ Исусов, едничкото ни желание е да зарадваме божествените ви очи, като скрием и нашия собствен образ, за да не може никой да ни разпознае.*

Единствено „бледият блясък от сведените очи на Жениха“ осветява пътуването на Тереза през тъмната нощ, през най-дълбоките тъмнини, през които тя преминава, когато Бог внезапно се скрива и замълчава. Тя често казва тогава: „Исус спи“, спи, както е спял в лодката с апостолите по време на бурята. Спи в сърцето ѝ, както спи уморен пътникът в дома на своя приятел. Господ може да мълчи, защото е най-близкият ѝ и знае, че мълчанието Му няма да обиди. *Колко рядко душите Го оставят да спи спокойно в тях. Тяхното неспокойство и вълнение, всичките техни искания така изморяват добрия Господ, че Той е много доволен от покоя, който Му предлагам.* На самата Тереза ѝ се случва буквално да заспива от изтощение в манастира. Но се утешава, че спящите деца са толкова, че и още по-скъпи за своите родители, колкото и будните. По-време на боледуването си тя често повтаря: *Ето, Той ме убива, но аз ще се надявам* (Иов 13:15), най-силния израз на нейната несломима надежда. На последната страница на Евангелието, което носи винаги до сърцето си, тя преписва стиха от псалма: *Господи, изпълваш ме с радост с всичко, което вършиш.* Подчертава думата *всичко*, защото за нея „всичко е благодат“ (*tout est grâces*), думи, с които писателят Жорж Бернанос завършва *Дневника на селския свещеник* и които тя произнася на 5 юни 1897 г.

Малката света Тереза казва още, че *думите не са достатъчни, за да бъдеш наистина жертва на любовта, трябва изцяло да ѝ се предадеш. Ще бъдеш изгорен от Любовта в степеня, в която ѝ се предадеш.* Да се отдадеш, повтаря тя до часа на своята смърт, да дадеш цялото си същество на милосърдната любов. Ала как е възможно това? Как може да бъде направено? Кои дела свидетелстват за това пълно себеподнасяне и са достойни за Божията милосърдна любов?

Малкият път на малката света Тереза е път на любовта. Изворот на нейното дълбоко знание не е във философските размишления за природата на човека, нито в теологическите схващания за божествената природа или за диалектиката на благодатта и свободата, а в живото общение с живия Бог. Тереза следва буквално и докрай „новата заповед“ на Исус: „Обичайте се един друг, както Аз ви възлюбих“ (Иоан. 13:34). Изпълнението на тази заповед е трудно, много трудно. Тя ни изглежда сякаш лесна за изпълнение в самотата на килията, далеч от себичността, злонамереността, ограничеността, лицемерието, които срещаме в света. Ала животът в манастира съвсем не е бягство, а послушание и следване на Христовата повеля. Пустинята на Кармила не е пустош! И тя е пълна с ближни души, спътнички в пътуването към Бог, и те олицетворяват нейната суровост. Христовата заповед не е да избегнем другите хора, нашите ближни, нито да извърнем поглед и глава от тях, а да ги посрещнем и приемем в собствения ни живот, в собственото ни сърце, защото Бог иска да бъде разпознат и обичан в тези, които срещаме по пътя на нашия живот, във всеки един, без изключение.

Тереза споделя със своите сестри: *Аз се съсредоточих в любовта към Бог и обичайки Го, постепенно осъзнах значението на Неговите думи: Царството небесно няма да отвори двери за всеки, който вика: Господи, Господи, а само за онези, които вършат волята на Моя Отец, Който е на небето... Започнах да работя, за да разбера как Исус ги е обичал. Разбрах, че Той не ги обича заради техните естествени качества, защото те са били невежи и заети със земните неща; ала Той ги нарича Свои приятели и братя и иска да бъдат с Него в Царството на Отца; Той бе готов да умре на кръста, за да направи това възможно, казвайки, че най-голямата любов е да даде живота Си за Своите приятели.*

Светицата открива скритата реалност на Бог както в тези до нея – сестрите в Кармила, така и в онези, които са възможно най-далеч от нея – грешници и безверници, за чието спасение тя се моли и се принася в изкупителна жертва, като престъпника Прандзини, за когото тя се моли, едва тринадесетгодишна, със сестра си Селин и който целува кръста в мига преди екзекуцията; или пък арогантния и богохулен масон Леон Таксил. Да, и те са нейни ближни: любовта

към Бог и любовта към грешника са неделимо слети за малката света Тереза в една любов. Пред Светия Образ тя нежно сваля привидно толкова ясната и здрава бариера между „благочестивите“ и „грешните“ души. Пред Неговия Образ тя открива и живее лесно забравяната истина, че човек е грешник и не може да бъде нищо повече от опростен грешник. За Тереза това важи преди всичко за самата нея, тя носи винаги в себе си бележка, на която от едната страна пише: „Господи, знаеш, че Те обичам!“, а от другата „Бъди милостив към мене, грешника“, думите от Лука (18:13) на каещия се митар в храма.

Упражняването на истинската милосърдна любов е трудно дело. Малката света Тереза добре знае това: *Колко често Божиите уроци са противоположни на естествените ни чувства. Без помощта на благодатта е невъзможно не само да ги упражняваме, но дори да ги разберем.* Единствено Бог може да изпълни Своята нова заповед в нас. *Само защото Ти пожела, Господи, Ти ни даде новата заповед и аз я обичам, тя ми дава сигурност за Твоето желание да обичаш в мен всички онези, които ми заповяда да обичам... Любовта всичко дава, ала ние, уви, все даваме, за да ни бъде това признато, което е от полза за нас, ала това не е любов...*

„Разбрах – споделя още Тереза, – че истинската любов е да носиш недостатъците на другите около теб, никога да не те изненадва тяхната слабост, но да се учиш и от най-малкия знак на добродетелта в тях.“ Тереза се бори, за да постигне тази истинска любов, стреми се да мисли винаги добро за другия, търси винаги доброто в него. *Ако демонът насочи вниманието ми към нечии грешки и недостатъци, веднага си спомням и за неговите добродетели и добри намерения. Казвам си, ако сега съм го видяла да пада, има много други случаи, в които е постигнал победата. Пък и това, което в очите ми е грешка или недостатък, може дори да се окаже деяние на добродетел поради скритото намерение.* Малката света Тереза е научила от своя опит колко често ние, хората, съдим погрешно – по привидността или по собствените си представи. Още по-трудно е да обичаме ближния, когато си даваме, както нея, ясно сметка за неизкоренимостта на характера, за упоритостта на нагласите, за силата на навиците и изобщо за реалността на човешката природа. Тя съзнава, че сме здраво обвързани със своите естествени ограничения, че никой от нас не може да надскочи своята сянка, и именно това съзнание я кара да има пълно доверие в лекуващата и освещаваща сила на Божията любов. Ала Тереза знае също, че Бог използва този наш мизерен и ограничен, често непоносим и омразен аз, за да открие безграничната сила на Своята милосърдна любов. Затова „да се предадеш на Любовта, означава да се оставиш изцяло на Божието всемогъщество“, казва тя. И Тереза – поклонница в пустинята на живота – копае дълбоко, дълбоко в сухия пясък, пръстите ѝ се разкървяват, ала тя не се отказва. „Ще дам хиляда мои живота, за да спася една душа“, гласи една нейна

бележка. Продължава да копае, докато достигне и бликне скритият извор на живата вода, на Божията любов и в душата на другия, на ближния, на всеки един.

Така св. Тереза на Младенеца Исус и Светия Образ живее своето деяние на себеподнасяне на милосърдната любов. Когато тя умира едва на 24 години, на 30 септември 1897 г., нейните сестри намират листа, на който е записала деянието на себеподнасянето в малкото Евангелие, което е носила винаги до сърцето си.

проф. Владимир Градев

беседа, произнесена на 9 юни 2023 г.

източник: сп. *Християнство и култура*, бр. 7 (184), 2023